

EXAMENSARBETE

Våren 2006

Lärarytbildningen

Självförtroende, koncentration och glädje!

- Om musicerande och ungdomars skolprestationer.

Författare

Maria Eriksson

Stina Stiberg

Handledare

Bo Nilsson

Självförtroende, koncentration och glädje!

- Om musicerande och ungdomars skolprestationer.

Maria Eriksson & Stina Stiberg

Abstract

Uppsatsen handlar om ungdomars musicerande. Undersökningen utgick från sex klasser på högstadiet. Syftet var att undersöka om det finns något som indikerar på samband mellan aktivt musicerande och högstadieungdomars skolprestationer. Valet av metod var enkätundersökning samt intervjuer. Enkäten gav oss en överblick över ungdomars musicerande medan intervjuerna mer gick på djupet och belyste vilken betydelse musicerande kan ha för ungdomars skolprestationer. Resultatet visar att ett aktivt musicerande stärker ungdomarnas förmåga att hantera stress, planera sin tid och att koncentrera sig. Aktivt musicerande kan även ge ett ökat välmående samt ett stärkt självförtroende. Tidigare forskning visar att flera av dessa faktorer har betydelse vid inläring.

Ämnesord: musicerande, musik, skolprestationer, ungdomar

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte	5
2. Litteraturgenomgång	7
2.1 Perspektiv på ungdomars musicerande	7
2.1.2 Habitus	8
2.2 Musicerande och intellekt	8
2.3 Musicerande och matematik.....	10
2.4 Musicerande och språk.....	12
2.5 Faktorer som påverkar ungdomars inläring	13
2.6 Ett vidgat perspektiv på intelligens	14
2.7 Flow - musikens vinster	14
2.8 Problemformulering	15
3. Metod	16
3.1 Val av metod	16
3.2 Urval.....	16
3.3 Genomförande	17
3.3.1 Enkäten.....	17
3.1.2 Intervjuerna	18
3.4 Enkätens utformning	18
3.5 Intervjuernas utformning.....	19
3.6 Metoddiskussion.....	19
4. Resultat.....	20
4.1 Perspektiv på ungdomars musicerande	20
4.1.1 Former ungdomar musicerar i jämfört med socioekonomisk bakgrund	21
4.1.2 Hur frekvent ungdomarna musicerar.....	22
4.2 Ungdomars musicerande och deras skolprestationer	23
4.2.1 Glädje, koncentration och självförtroende	23
4.2.2 Sammanfattning	25
4.2.3 Aktivt musicerande ungdomarnas medelbetyg	25
4.3 Kommentarer.....	27
5. Diskussion	28
5.1 Perspektiv på ungdomars musicerande	28

5.2 Perspektiv på hur musicerande påverkar ungdomar och deras skolprestationer.....	29
5.2.1 Mående, koncentration och självförtroende	29
5.2.2 Betyg- skolresultat.....	31
5.2.3 Avslutande kommentarer	32
6. Sammanfattning	34
Referenser.....	35
Bilaga 1	37
Bilaga 2	39
Bilaga 3	43
Bilaga 4	46

1. Inledning

Musik har alltid legat oss varmt om hjärtat och spelat en stor roll i våra liv. Musicerandet har påverkat oss väldigt positivt så när valet till specialiseringen tog fart var musik det självklara valet. Kurslitteraturen väckte vår nyfikenhet då Björkvold i sin bok *Den musiska människan* presenterade undersökningar som visar att musikundervisning tycks påverka inlärningsmiljön positivt.

I Ungern har man under påverkan av Kodálys idéer under flera årtionden gett musikundervisningen en framträdande plats i undervisningssystemet. Den generella effekten på inlärningsmiljön i de ungerska skolorna visar entydigt positiva resultat (Björkvold 1991 s.159).

Musiken spelar en viktig roll i barns utveckling: den lever i familjen, i radio och TV, i kyrkor, i klassrum och i freestylens hörlurar. Musiken får därmed ett enormt inflytande över det sociala livet och våra värderingar (Lerner 1998). Ny forskning visar att musik också kan ha en viktig funktion för den intellektuella utvecklingen och att musikutövande verkar påverka det centrala nervsystemet. Detta gör musikutövande till ett viktigt redskap för förskolepedagoger (Raucher 2004).

I detta arbete använder vi ordet *musicerande* ofta. Vår tolkning och definition av ordet är: att spela instrument eller sjunga men också att skapa egen musik med dator. Uppsatsen kommer att rikta in sig på ungdomars aktiva musicerande och kommer inte att behandla musiklyssnande.

1.1 Syfte

Rauscher, University of Wisconsin USA, visar genom sin forskning att musicerande kan påverka barns och ungdomars skolresultat, främst i matematik. De spatiala förmågorna (att kunna orientera sig och tänka i bilder, rumsuppfattning) utvecklas av musicerande och det är dessa förmågor som är kärnan i matematiken (Rauscher 2003). Annan forskning har inriktat sig på om det finns ett samband mellan språkinläring och musicerande. Musicerandet har visat sig kunna ha positiv inverkan på läskunnigheten (Björkvold 1991) och för det verbala minnet (Ho, Cheung 2003). Dock finns det flera kritiker som anser att forskningen är naiv och efterlyser en mer nyanserad forskning där man bör studera förändringsprocesser och inte stirra sig blind på det slutliga resultatet av skilda pedagogiska åtgärder (Lindström 2002).

Syftet med arbetet är att belysa den forskning som finns på ovanstående område och kritiken mot denna för att sedan undersöka om det finns något som indikerar på samband mellan aktivt musicerande och högstadieungdomars skolprestationer. Detta beaktas i ett genus och klassperspektiv.

2. Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången ger ett perspektiv på ungdomars musicerande och visar på social teori som kan ha en viktig betydelse för ungdomars musikutövande. Vidare presenteras aktuell forskning som behandlar hur olika former av musicerande påverkar barn och ungdomar kopplat till olika ämnesområden såsom matematiska och språkliga färdigheter. Litteraturgenomgången bearbetar också kritiken som riktas mot denna forskning. Därefter presenteras flow-begreppet och dess koppling till aktivt musicerande och sedan avslutas litteraturgenomgången med problemformuleringen.

2.1 Perspektiv på ungdomars musicerande

Nilsson (1994) beskriver förhållandet mellan musiken, instrumenten och könsfördelningen. I en undersökning om musicerande bland 1500 högstadielärover i Sverige fördelade på olika geografiska områden, fann man att en tredjedel av dessa ungdomar spelade ett eller flera instrument. Av dessa var andelen musicerande flickor högre än pojkar (56% respektive 44%). Flickornas musicerande var kopplade till den kommunala musikskolan medan pojkarna dominerade inom det privata musicerandet, exempelvis i band (Nilsson 1994).

Förutom det faktum att flickorna i högre utsträckning än pojkarna spelade ett eller flera instrument fann man även socioekonomiska skillnader. Störst andel musikutövare fanns bland tjänstemanna- och akademikerbarnen (och där särskilt bland flickorna). Bland arbetarbarnen märktes dock inga könsskillnader. Bland flickor från familjer med akademisk bakgrund är privata musiklktioner störst procentuellt medan musicerande med kamrater är minst och den kommunala musikskolan kommer på andra plats. Hos flickor från familjer med tjänstemannabakgrund är den kommunala musikskolan störst som musicerande plats medan musicerande med kompisar är minst och privatlektionerna kommer på andra plats. Hos flickor med arbetarbakgrund är den kommunala musikskolan störst medan musicerandet med kamrater hamnar på sista plats, även här kommer privatlektioner på andra plats. För pojkar med akademisk, tjänsteman och arbetarbakgrund är musicerandet med kamrater störst. Privatundervisningen är även för pojkarna något som kommer på andra plats hos tjänstemän och på sista plats hos arbetarklassen. Den största skillnaden mellan pojkar och flickor är att pojkar i högre utsträckning musicerar tillsammans med kompisar (Nilsson 1994).

När det gäller sångintresset är skillnaderna mellan könen mycket tydliga. Antalet flickor som sjunger i kör eller sånggrupp är fyra till fem gånger så många som pojkarna. Störst andel medlemmar i kör och sånggrupper finns bland arbetarklassen (Nilsson 1994).

2.1.2 Habitus

Bourdieu definierar begreppet habitus som den individuella människans förkroppsligande av sina egna socioekonomiska levnadsvillkor (Bourdieu 1990). Detta innebär att människan i stort påverkas av de förutsättningar hon lever i.

Habitus produceras sakta i deltagandet i och relaterandet till världen och utvecklas i sin väsentlighet under människans tidiga år. Det är en ofrånkomlig konsekvens av att leva, vilket inbegriper en aktiv relation till verkligheten så som den är både sociokulturellt konstruerad och materiellt förskaffad (Bourdieu 1990). Säljö stödjer Bourdieus habitusbegrepp. Säljö resonerar kring hur de socioekonomiska och sociokulturella förhållandena påverkar människan men diskuterar även könsroller som pojkar och flickor uppfostras i (Säljö 2000). Han menar att pojkar och flickor utsätts för skilda förväntningar och sociala erfarenheter beroende på social status.

2.2 Musicerande och intellekt

Forskare har under längre tid arbetat för att finna svaret på frågan om musicerande utvecklar våra intellektuella förmågor. Forskningen har kretsat kring hur vårt intellekt utvecklas av musicerande och hur detta i sin tur påverkar resultatet i bland annat matematik och språkundervisning. Kritik riktas mot hur en del undersökningar utförts och hur tillförlitliga dessa är debatteras ständigt.

Det faktum att vuxna musikers hjärnor visar strukturella förstoringar har väckt frågor. För att utreda om detta är genetiskt betingat eller en följd av ett långt musicerande har en rad olika studier och undersökningar ägt rum. Det finns tydliga indicier som visar att musicerande i barndomen har en positiv effekt på syn-spatiala och verbala resultat (Norton, Winner m.fl. 2005 s.1).

En undersökning gjordes i Schweiz under fem år med början 1989 där initiativtagaren var Ernst Waldemar Weber. Musikundervisningen utökades i 50 klasser över hela landet från två lektioner i veckan till fem lektioner i veckan. Denna ökning av musiklektioner medförde inte att experimentklasserna hade fler lektioner i veckan än de andra klasserna, istället minskades

antalet lektioner i matematik (en lektion mindre), språk (tyska, en lektion mindre) och antingen ett andraspråk (franska) eller naturvetenskap (en lektion mindre). Detta är 20-25% mindre undervisning i dessa ämnen. Trots minskat lektionsantal blev resultaten i dessa skolämnen lika goda för testklasserna som för kontrollklasserna. Markanta förbättringar visade sig i testgruppen när det gällde det sociala området som bättre ordning, mindre mobbning, mindre skolk och större trivsel (Matell, Theorell 2000). Dock kan man inte med säkerhet fastställa att detta beror på musiklektionerna utan det kan även bero på att eleverna kan lära sig dessa ämnen med färre lektioner.

Maria Spychiger, psykolog vid universitetet i Fribourg i Schweiz, som själv deltog i den schweiziska undersökningen tar upp skillnaden mellan kortvariga och långvariga effekter av musikaktiviteter. Det har gjorts många undersökningar där kortvariga effekter av musik eller musikaktiviteter har utretts. Bland dessa är Frances Rauschers undersökning av den s k Mozart-effekten. Men detta är inte samma sak som att musik kan förändra saker under en längre tid. För att få reda på om det sker några effekter som påverkar eleven längre än den närmaste tiden krävs forskningar som sträcker sig över en längre tid. Forskningen som gjordes i Schweiz är ett exempel på en undersökning där långvariga effekter kan utredas eftersom den sträckte sig över tre år och där dessutom 1200 elever deltog (Spychiger 2002). Spychiger tar även upp att en förutsättning för att musik ska stimulera eleverna till bättre resultat i andra ämnen är - god musikundervisning. Det duger inte med enbart musikundervisning, utan det beror också på hur denna musikundervisning bedrivs. Hon går t o m så långt att hon menar att denna goda musikundervisning har varit den starkaste faktorn till de positiva resultaten av denna forskning (Spychiger 2002).

Schellenberg, University of Toronto i Canada har undersökt sambandet mellan musiklektioner för barn och deras intelligens. I undersökningen ingick 144 stycken 6-åringar som alla fick göra ett IQ-test (the Wechsler Intelligence Scale for Children-III, or WISC-III) innan de började årskurs ett. Två experimentgrupper med elever fick sedan undervisning i keyboard eller sång medan två kontrollgrupper fick dramalektioner under ett års tid. Därefter fick barnen göra testet igen. Alla grupperna hade bättre resultat vid det andra IQ-testet jämfört med det första. Resultaten i de båda musikgrupperna emellan var lika höga och resultaten i de båda kontrollgrupperna låg också på samma nivå. Däremot visade musikgrupperna bättre resultat på IQ-testet än de båda kontrollgrupperna. Jämfört med kontrollgrupperna hade musikgrupperna en större ökning av förmågor som verbal uppfattning, perceptionsförmåga

och koncentrationsförmåga. Detta experiment ger enligt Schellenberg bevis på att musiklektioner förbättrar intellektuella förmågor (Schellenberg 2005).

Schellenberg tar också upp vad som kan vara anledningen till detta samband mellan musiklektioner och ökad intellektuell förmåga. En möjlig orsak kan enligt Schellenberg vara att musiklektioner är aktiviteter som liknar skolan och att de intellektuella fördelarna av att gå till skolan ökar på grund av detta. En annan anledning kan vara att musiklektioner tränar och förbättrar förmågor som koncentration, memorering, att läsa musik, finmotorik och att uttrycka känslor, vilket alla är förmågor som gynnar skolresultaten. Att musiken är ett område som förbättrar abstrakt tänkande och resonemang och att tillägna sig musik är som att tillägna sig ett nytt språk är andra orsaker som Schellenberg tar upp (aa).

2.3 Musicerande och matematik

Spatiala resonemang är viktiga inom många områden och är kärnan i matematiken. Den spatiala förmågan är särskilt avgörande då det gäller proportioner och bråk (Rauscher 2003 s.1). Musikundervisning kan hjälpa barn att prestera bättre i matematik. En undersökning gjordes där tre grupper av andraklassare jämfördes, 26 stycken fick pianolektioner samtidigt som de övade på ett matematiskt videospel, 29 fick extra lektioner i engelska samt att de spelade det matematiska videospel. Den tredje gruppen på 28 elever fick inte några extra lektioner. Efter fyra månader hade pianogruppen 41 % bättre resultat på matematiska prov än de andra eleverna (Begley 2000 s.16).

Fler undersökningar har gjorts på området och givit liknande resultat. I en undersökning där 3-9 åringar fick pianolektioner erhöll dessa högre resultat än kontrollgruppen på spatiala uppgifter i testen. Det specifika för den här undersökningen är att den största effekten märktes hos de yngre barnen. Fler undersökningar visar att åldern har betydelse för hur den spatiala förmågan utvecklas. Ju tidigare barnen börjar musicera desto bättre resultat på spatiala uppgifter (Rauscher 2003). Flera studier har använt sig av pianoinlärning för att avläsa effekten av musicerande. Nyare forskning har även gjort en jämförelse mellan grupper som fått piano, sång och rytmundervisning. Forskningen som bedrevs under en två års period visar hur dessa tre medel separat inverkat på den spatiala förmågan hos 123 ekonomiskt missgynnade 3 och 4-åringar. I de tre musikgrupperna hade samtliga barn högre poäng på spatiala uppgifter än kontrollgrupperna. Rytmgruppen hade bättre resultat än sång och pianogruppen medan dessa gruppers resultat inte skildes åt. För att se om resultaten gick att

generalisera gjordes undersökningar där man jämförde medelklassbarn med musikgruppen som bestod av ekonomiskt missgynnade elever. Musikgruppen fortsatte att ha högre poäng (Rauscher 2004).

Forskning visar även att en kortare tids övning ger resultat. En undersökning genomfördes under sex månader på förskolebarn. De fick pianolektioner och resultaten på de spatiala testerna visade klara förbättringar jämfört med kontrollgruppen som inte fick någon pianoundervisning (Graziano 1999 s.1). Fler forskningsprojekt är genomförda på området, bland annat en studie som innefattade 96 barn i åldrarna 5-7 år. Under 7 månader fick barnen extra musik och bildlektioner till skillnad från kontrollgruppen som fick den vanliga undervisningen i ämnena. Musikgruppen hade efter 7 månader högre poäng än kontrollgruppen på de nationella proven i matematik (Rauscher 2004 s.120).

Psykologen Martin Gardiner uttrycker sig så här i en intervju: ”Även om barn som får musiklektioner blir lite bättre i de flesta ämnen, beror detta på den goda stämningen och effekterna av uppmärksamheten, så far de iväg som raketer i matematik” (Begley 2000 s.17). ”Detta samband kan vara att musik innehåller sekvenser proportionalitet och sambandsförhållanden som alla används i det matematiska tänkandet” (Begley 2000 s.17).

Trots att forskningen visar att musicerande har positiva effekter för inläringen så finns det även studier som pekar på motsatsen. Winner och Cooper, två forskare vid Harvarduniversitetet har presenterat en meta-analys som är grundad på i stort sett all forskning inom området av samspelet mellan estetiska och teoretiska ämnen. Av 1 135 studier i USA där alla behandlat frågan om hur estetiska ämnen påverkar prestationer i andra ämnen, motsvarade endast 26 deras krav på hur en forskning skulle utföras. De fann att rena jämförelsestudier uppvisade samband mellan estetiska aktiviteter och prestationer i andra ämnen. Dock visade inte övriga studier några effekter i andra ämnen. Den slutsats de drar av detta är att det för närvarande saknas stöd för att undervisningen i estetiska ämnen skulle påverka resultaten i andra ämnen. De positiva effekter forskarna funnit kan enligt Winner och Cooper förklaras med att ”rikt begåvade elever i USA väljer att ta kurser i dans, teater, musik och bildkonst antingen av genuint intresse eller för att öka sannolikheten att komma in på ett välrenommerat college” (Lindström 2002 s.113-114).

2.4 Musicerande och språk

Det finns även undersökningar som visar att musik utvecklar språket. I Amerika gjordes undersökningar av lågstadielever under två år enligt Kodálymetoden, vilken tar sin utgångspunkt i sång och språk. Resultaten visade att Kodálymetoden hade positiv effekt på den generella, intellektuella utvecklingen av elever på lågstadiet och att den hade positiv inverkan på läskunnigheten. Vid en genomgång av inte mindre än 768 olika forskningsinsatser i amerikanska skolor blev resultatet att eleverna visat en påvisbar ökning av ordförrådet och förstärkta muntliga språkfärdigheter (Björkvold, 1991). Även Bergström-Isacsson tar upp att ordförrådet blir rikt av musik och att musiken ger eleven en känsla för språkmelodin och de olika nyanserna i språket (Bergström-Isacsson, 1997).

Relationen mellan musikalisk förmåga och läs- och skrivfärdighet har undersökts. En av studierna visade kopplingar mellan rytmförmåga och läsning. En vidare pilotundersökning uppvisade att barn med lässvårigheter utvecklades positivt av att musicera (Douglas, Willatts 1994). Undersökningen har dock fått kritik från bland annat Rauscher som menar att undersökningen var för liten för att dra några verkliga slutsatser (Rauscher 2003).

När det gäller att lära sig ett språk är det verbala minnet av stor betydelse. Forskning visar att det verbala minnet utvecklas av musicerande medan det visuella minnet förblir oförändrat. Barnen som deltog i undersökningen följdes upp efter ett år och de barn som fortsatt att musicera visade signifikanta förbättringar av det verbala minnet. De barn som slutat att musicera höll samma status som när projektet avslutades men visade däremot ingen förbättring av det verbala minnet. Detta visar att den positiva effekten av musicerande kvarstår även efter avslutat musicerande, dock utvecklas inte förmågorna i den utsträckning som vid ett aktivt musicerande (Ho, Cheung 2003 s.439 ff).

Elliot Eisner, en betydande pedagogisk forskare vid Stanforduniversitetet har skrivit den uppmärksammade forskningsöversikten "Does Experience in the Arts Boost Academic Achievement?" Där skriver han bland annat: "För tillfället finner jag inga goda belägg för att en sådan överspridningseffekt (transfer) förekommer, om vi med belägg avser något mer än anekdotiska rapporter som ofta ställts samman för att främja ett visst program" (Lindström 2002 s.113).

2.5 Faktorer som påverkar ungdomars inlärnin

Det finns många olika faktorer som påverkar ungdomars inlärnin. Inom det internationella projektet PISA (Programme for International Student Assessment) där Sverige och övriga OECD-länder (OECD är en organisation för ekonomiskt samarbete och utveckling) ingår, har en rapport "Learner for Life – Student Approaches to Learning" publicerats som behandlar några av dessa faktorer samt vilka inställningar till lärande ungdomar har i slutet av sin obligatoriska skolgång. De faktorer som finns med i undersökningen är främst elevers motivation, självförtroende och användning av olika slag av inlärningsstrategier. Undersökningen gör det möjligt att se elevers inställningar till lärande i förhållande till deras prestationer i skolan. I rapporten ställs resultaten från prov i matematik, läsförståelse och naturvetenskap i relation till elevernas inställningar till lärande genom att studera de inlärningsstrategier eleverna använder samt deras motivation och självförtroende (Skolverket 2004).

Av rapporten kan man utläsa att elever som har ett starkt läsintresse och de elever som har ett gott självförtroende när det gäller att lösa svåra problem också har goda provresultat. Det framgår även av resultaten att det finns en tydlig samvariation mellan elevers inlärningsstrategier och deras självförtroende. När det gäller självförtroendet så är det en viktig faktor som påverkar inlärnin och studieresultaten. Elever som är motiverade och har ett stort självförtroende använder sig av lämpliga inlärningsstrategier i högre utsträckning än vad mindre motiverade elever med sämre självförtroende gör. Detta innebär att effektivt lärande inte bara kan läras in som ett ämne, med bra studieteknik utan också är beroende av att eleverna utvecklar en positiv inställning till lärande och en tilltro till sin egen förmåga (Skolverket 2004).

Enligt PISA-undersökningen verkar faktorn självtillit påverka skolprestationerna mer i de nordiska länderna än i de övriga länderna i undersökningen vilket är värt att notera. Det finns naturligtvis många andra faktorer utöver de studerade som har betydelse för elevers prestationer. De studerade faktorerna i rapporten väger dock tungt och har visat sig ha stor betydelse för många elever när det gäller att förbättra sina skolprestationer (Skolverket 2004).

Utbildnings- och kulturdepartementets nionde rapport om "Likvärdighet i utbildningen" där kön, social bakgrund och etnisk bakgrund står i fokus, visar att flickor når bättre resultat än

pojkar på många nivåer. Stress är ett område där flickorna fortfarande verkar vara missgynnade (Utbildnings- kulturdepartementet 2006).

2.6 Ett vidgat perspektiv på intelligens

Psykologen Howard Gardner vid Harvarduniversitetet beskriver människans intellekt utifrån sju olika intelligenser till skillnad från de traditionella IQ-testen som främst mäter logisk och verbal förmåga. Gardners studier har lett till ett vidgat perspektiv på människans intellektuella förmågor. De sju intelligenserna är enligt Gardner: 1. Lingvistisk intelligens (att kunna uttrycka sig muntligt och förstå andras tal) 2. Logisk, matematisk intelligens (att se och förstå logiska och matematiska sammanhang) 3. Spatial intelligens (att kunna orientera sig och tänka i bilder, rumsuppfattning) 4. Kroppslig-kinestetisk intelligens (att kunna använda sig av sin kropp ändamålsenligt) 5. Musikalisk intelligens (att kunna uppfatta och uttrycka musik) 6. Interpersonell intelligens (att kunna sätta sig in i andra människors tankar och beteende) 7. Intrapersonell intelligens (att förstå sig själv och sitt eget beteende) (Gardner 1994).

Gardner riktar kritik bland annat mot Rauschers forskning och menar att den främst riktat in sig på matematiska och språkliga färdigheter och tagit lite hänsyn till övriga intelligenser. Gardner menar att man måste se på intelligens utifrån ett helhetsperspektiv där det handlar om att lösa problem och att kunna skapa någonting i dess naturliga sammanhang (Gardner 1994).

2.7 Flow - musikens vinster

Nilsson (2002) lyfter fram Csikszentmihalyis flowbegrepp kopplat till musikupplevelser. Nilsson beskriver att Csikszentmihalyi blev den första att skapa begreppet flow, som är en beskrivning av ultimata upplevelser:

En känsla av att ens förmåga räcker till för att klara av den utmaning man står inför, att man befinner sig i ett målinriktat handlingssystem styrt av regler som ger besked i hur man klarar sig. Koncentrationen är så intensiv att uppmärksamheten inte räcker till för ovidkommande saker. Medvetenheten om det egna jaget försvinner och tidsuppfattningen förvrängs. De aktiviteter som skapar en sådan upplevelse är så tillfredsställande att man är villig att utföra dem för den egna sakens skull utan sidoblickar på vad man kan vinna på det, eller på att de eventuellt är svåra eller farliga (Csikszentmihalyi 1992 s.96).

Csikszentmihalyi framhåller musikupplevelser som centrala i flowbegreppet och då det egna musicerandet i synnerhet. Csikszentmihalyi anser att flow ”driver människor till kreativitet och enastående prestationer” (Csikszentmihalyi s.243). Ett sätt att tolka Csikszentmihalyi är

att musicerande människor i allmänhet har lättare än andra att uppnå denna känsla (Nilsson 2002). Om det är så att flow påverkar ens prestationer positivt kanske detta också gäller skolprestationer.

2.8 Problemformulering

Litteraturstudien visar att genus och socioekonomiska förhållanden kan ha betydelse i ungdomars musicerande. Därför har vi valt att ha detta perspektiv på vår undersökning. Ovanstående forskning visar att barn som musicerar utvecklar förmågor som kan gynna deras inläring i matematik och språk. Samtidigt har det höjts kritiska röster mot denna forskning där den bland annat beskrivs som naiv. ”Enligt den naiva hypotesen, finns det ett direkt samband mellan utövandet av estetiska verksamheter och de ungas intellektuella, känslomässiga och sociala utveckling” (Lindström 2002 s.112). Mot bakgrund av detta ställer vi oss frågan:

Vilken betydelse kan ett aktivt musicerande ha för ungdomars skolprestationer?

3. Metod

Här följer en presentation av den empiriska delen i uppsatsen. Den innehåller val av metod, urval, undersökningens genomförande samt utformningen av enkäter och intervjuer.

3.1 Val av metod

Den metod vi har använt oss av i första hand är enkätundersökning. Anledningen till detta är att vi ville ha ett bredare underlag för vår undersökning än vad som är möjligt med exempelvis intervjuer. Vi använde denna metod eftersom den var passande med tanke på vår frågeställning. Med enkätundersökningen fick vi tillgång till ett större antal ungdomars tankar och vanor angående musicerande. För att kunna generalisera krävs ett större antal deltagare vilket den kvantitativa undersökningen erbjuder (Patel Davidsson 2003).

Eftersom syftet med arbetet var att undersöka hur musicerande påverkar ungdomars skolprestationer räckte inte enkätundersökningen då den inte djupgående kan belysa detta. Vi beslöt därför att komplettera datainsamlingen med intervjuer. Syftet med den kvalitativa intervjun är att upptäcka, identifiera egenskaper och beskaffenheten hos något till exempel den intervjuades livsvärld eller uppfattningar om något fenomen (Patel Davidsson 2003 s.78.)

3.2 Urval

Möte med de utvalda personerna i undersökningen skedde genom telefonkontakt med en lärare på skolan, som gav oss tillträde till sex klasser, tre niondeklasser och tre åtondeklasser. Anledningen till att vi valde denna åldersgrupp för vår undersökning var att det är i dessa årskurser som eleverna får betyg och därmed passar elevgruppen mot vår frågeställning: *Vilken betydelse kan ett aktivt musicerande ha för ungdomars skolprestationer?* Valet av skolan berodde mycket på att vi redan hade en etablerad kontakt sedan tidigare forskning.

Intervjupersonerna, som vi i fortsättningen kommer att kalla informanter, valdes ut bland de elever som angett i enkätundersökningen att de var villiga att delta i en intervju. I valet av informanter utgick vi ifrån att eleverna skulle ha så olika bakgrunder och musicerande som möjligt. Resultatet blev tre flickor (tyvärr ville inte någon pojke delta i en intervju) med olika högt utbildade föräldrar och olika slags musikutövande.

Här nedan finns en kort presentation av de tre kvinnliga informanterna.

Informant A har föräldrar som saknar högskoleutbildning. A spelar blockflöjt sedan hon gick i andra klass och spelar sedan ett halvår tillbaka även elbas. Hon musicerar både själv och tillsammans med andra 4-5 gånger i veckan.

Informant B har en förälder som har högskoleutbildning. Hon spelar piano sedan två år tillbaka. B är självlärd på piano och spelar själv och tillsammans med kompisar. Hon sjunger också i kör och har gjort det sedan hon var 6 år.

Båda föräldrarna till informant C har högskoleutbildning. Hon spelar piano på musikskolan en gång i veckan och sjunger dessutom i kör. Piano har hon spelat sedan hon var 6 år gammal och i kören har hon sjungit sedan 4 års ålder

3.3 Genomförande

Här följer en presentation av hur enkäterna och intervjuerna genomfördes.

3.3.1 Enkäten

Undersökningen ägde rum på en F-9 skola i ett samhälle i norra Skåne, april 2006. Enkätundersökningen gjordes i de olika klassrummen under en dag. Vi började med att presentera oss och vårt arbete när vi besökte de olika klasserna. Vi informerade om att undersökningen var anonym och att elevernas deltagande var på frivillig bas. Vi var båda med i alla klasser som vi besökte och vi fanns hela tiden till hands om eleverna undrade över någon fråga i enkäten. På detta sätt kunde vi undanröja några av felprocenten som lätt uppstår då det handlar om enkätundersökningar. Tillsammans fick vi in 133 enkäter att arbeta med. Patel och Davidsson poängterar vikten av att klargöra på vilket sätt individens bidrag kommer att användas samt att tydliggöra om enkäten är anonym eller ej (Patel Davidsson 2003).

Av de 133 personer som deltog i undersökningen har 109 enkäter kunnat användas i resultatet, av dessa var 53 stycken pojkar och 56 stycken var flickor. Det externa bortfallet beror på ofullständiga svar. Anledningen till det relativt stora bortfallet beror delvis på att vi delade ut enkäterna till samtliga ungdomar i klasserna och lät dem sedan själva fatta beslut om de ville delta i undersökningen. Resultatet blev att vi fick in onödigt många ofullständiga enkäter. Eftersom några av klasserna uppträdde väldigt stökigt när vi besökte dem valde vi att dela ut

enkäten till samtliga för att hindra att några i klassen skulle påverka de andra från att medverka i enkätundersökningen.

3.1.2 Intervjuerna

Intervjuerna genomfördes på avskild plats i skolan. Eftersom intervjuerna inte var omfattande valde vi att föra anteckningar. Informanterna hade blivit informerade om intervjuens innehåll vid två tillfällen före träffen. Dels vid enkätundersökningen men också per telefon, detta gav ungdomarna möjligheten att mentalt förbereda sig. Patel och Davidsson lyfter fram att informationen bör ges i flera steg (Patel Davidsson 2003). Vi tror att kontakten som etablerades dels under enkätundersökningen och telefonsamtalet medförde att intervjupersonerna kändes sig trygga.

3.4 Enkätens utformning

Första frågan behandlar könsfördelning vilket möjliggör ett genusperspektiv på undersökningen (se bilaga 1). Genusperspektivet ska i princip kunna anläggas i alla situationer som rör mänsklig verksamhet (Olsson Sörensen 2001). Fråga två tar upp om elevens föräldrar har högskoleutbildning eller ej och vad de arbetar med. Detta för att se om elevernas musikutövande skiljer sig utifrån ett socioekonomiskt perspektiv. Det socioekonomiska perspektivet tillhör jämlikhetsperspektivet och är viktig för vetenskapens samhällsrelevans (Olsson Sörensen 2001). I den tredje frågan får personerna i undersökningen ta ställning till hur deras musicerande ser ut. Svaren på denna fråga visar om eleverna sjunger, spelar något instrument, om de skapar musik med hjälp av dator, om de har musicerat tidigare men slutat eller om de inte sjungit eller musicerat alls. Fråga fyra tar upp hur stort utrymme musiken får i ungdomarnas liv. Frågan ger värdefull information som svarar mot vår frågeställning. Fråga fem behandlar i vilka former ungdomar musicerar. Denna fråga är intressant utifrån både genusperspektiv och ur ett socioekonomiskt perspektiv. Fråga tre till och med fråga fem har hög grad av strukturering. Med fasta svarsalternativ är det viktigt att man varierar svarsalternativen (Patel Davidsson 2003). Fråga sex är riktad till dem som musicerar och den tar upp varför eleven musicerar och hur elevens musikskapande påverkar henne/honom. Denna fråga ger eleven möjlighet att reflektera över sitt musikutövande och den är relevant med tanke på vår frågeställning. Fråga sju handlar om eleven vill vara med på en intervju då vi fann det värdefullt att kunna fördjupa oss i några av elevernas musikutövande. Dessa två frågor har låg grad av strukturering. Fråga nummer åtta ska eleven ange vilket betyg hon/han hade senast i ämnena svenska, engelska och matematik. Utifrån

denna fråga kan det vara möjligt att se om det finns något samband mellan musikutövande och elevernas betyg vilket är ett sätt att belysa syftet med undersökning.

3.5 Intervjuernas utformning

Intervjuerna var till för att fördjupa vår kunskap om ungdomars musicerande samt hur musicerandet påverkar dem. De tre informanterna fick samma utgångsfrågor men följdfrågorna varierade beroende på svar, allt för att få informanterna att reflektera över sitt musicerande (intervjuerna finns som bilaga 2.) Patel och Davidsson påpekar vikten av att inleda intervjuerna på ett neutralt sätt (Patel Davidsson 2003). Fråga ett behandlade därför hur ungdomarna musicerade följt av hur ofta de musicerar samt hur länge de gjort det. I litteraturgenomgången beskrivs begreppet habitus, av den anledningen ställde vi även frågan om det var någon som påverkat ungdomarna att musicera. Efter intervjuinledningen kommer de frågor som rör frågeställningen (Patel Davidsson 2003). Frågan som följer blev därför hur musicerandet påverkar ungdomarna, med möjlighet till följdfrågor för utveckling av svaret. Den sista frågan var om ungdomarna trodde att musicerandet kunde påverka deras skolprestationer.

3.6 Metoddiskussion

Efter slutförd undersökning har brister i metoden framkommit. I enkäten kunde ungdomarna under vissa frågor svara med flera alternativ. Detta har försvårat redovisningen av resultatet eftersom det finns fler svar än det finns personer. En annan brist i enkäten är att vi inte har tagit hänsyn till möjligheten att några av ungdomarna eventuellt endast bor med eller har en förälder. Detta gör att den socioekonomiska aspekten inte är lika tillförlitlig. Genusperspektivet kunde inte uppnås i den mån vi önskade eftersom inga pojkar ville delta i intervjuerna.

4. Resultat

Resultatet presenterar vi under två huvudteman. Första temat beskriver ungdomars musikvanor medan det andra temat behandlar hur musicerande påverkar ungdomarna och deras skolprestationer.

4.1 Perspektiv på ungdomars musicerande

Mer än hälften av ungdomarna musicerar eller har musicerat. Flickor musicerar i större utsträckning än vad pojkarna gör (se bilaga 3). Enligt undersökningen är det fem gånger fler flickor än pojkar som spelar ett eller flera instrument. Det är troligt att gruppen instrumentspelare var större när de var yngre. Det grundar vi på de 17 pojkar som säger att de musicerat i tidigare år. Populäraste sättet att musicera för pojkar är att skapa musik på datorn följt av att spela ett instrument. Sjunga i kör eller i band är inget som tilltalar pojkarna. Populärast bland flickorna är att spela ett instrument följt av att sjunga i kör.

Om man jämför ungdomarna utifrån deras socioekonomiska förhållanden, (i vår undersökning baserat på vilken utbildning föräldrarna har) är det vanligast att ungdomar med föräldrar som inte har högskoleutbildning aldrig har musicerat. Denna socioekonomiska grupp har procentuellt sett flest representanter i kör och band. Familjens ekonomi kan ha betydelse för ungdomars musicerande då musikskolan tar ut avgifter, medan att sjunga i kör oftast är kostnadsfritt. De ungdomar som har föräldrar med högskoleutbildning är de som musicerar mest. Flickorna väljer att musicera på flera olika sätt medan pojkarna endast musicerar på ett sätt.

Skillnaderna mellan könen när det gäller deras musikutövande är minst hos de ungdomar vars föräldrar inte har högskoleutbildning. Det är 10 pojkar och 6 flickor i denna grupp som aldrig musicerar. Könsskillnaderna är däremot betydligt större hos de ungdomar där båda föräldrarna har högskoleutbildning. I den gruppen är det bara 2 flickor av enkättagarna som aldrig har musicerat, medan motsvarande siffra för pojkarna är 10. Pojkar vars båda föräldrar har högskoleutbildning finns inte alls representerade bland ungdomar som spelar ett eller flera instrument. Frågan om föräldrarnas socioekonomiska bakgrund på något vis styr hur vi uppfostrar pojkar respektive flickor väcks.

I intervjuerna framkom att föräldrarna hade haft påverkan på flickorna när de började musicera. Detta gällde främst informant A vars föräldrar inte har högskoleutbildning och informant C vars föräldrar har högskoleutbildning. Informant A tog mer intryck av kamraterna när hon närmade sig tonåren medan informant C påverkades av hela sin familj.

A: Mamma och pappa har alltid uppmuntrat mig ända sedan jag var liten. I sjätte klass var det nog kompisarna och spelet tillsammans i gruppen som betydde mest för mig.

C: Mina äldre syskon spelade instrument och min mamma var kantor och hade hand om körerna. Hela min släkt på mammas sida sysslade med musik på något sätt.

Av detta kan vi se att en viktig anledning till att ungdomar musicerar är att familjen och föräldrar påverkar ungdomarna att börja musicera.

4.1.1 Former ungdomar musicerar i jämfört med socioekonomisk bakgrund

Här nedan presenteras i vilka former de 37 ungdomarna musicerar. Eftersom flera av ungdomarna väljer att musicera på flera sätt blir antalet personer fler än 37 i tabell 1.

Tabell 1. Former ungdomar musicerar i kopplat till föräldrarnas utbildning.

Former ungdomar musicerar i	Pojkar	Flickor	Ungdomar vars föräldrar inte har högskoleutbildning	Ungdomar vars ena eller båda föräldrar har högskoleutbildning
Kompisar	2	10	5	7
Musikskolan	4	10	3	11
Själv	7	17	3	18
Annat		1		1

De som musicerar på musikskolan är i huvudsak flickor med föräldrar som har högskoleutbildning. Att musicera med kompisar kommer först på tredje plats bland de elever som har föräldrar med högskoleutbildning. Anledningen till att ungdomar med föräldrar utan högskoleutbildning inte musicerar på musikskolan i lika hög utsträckning som de ungdomar med föräldrar som har högskoleutbildning kan eventuellt förklaras med att musikskolan tar ut

avgifter. Orsaken till att ungdomarna som har föräldrar med högskoleutbildning inte musicerar i lika stor utsträckning med kompisar kanske kan förklaras med den sociokulturella bakgrunden. Det kan tänkas att föräldrarna påverkar ungdomarna i vilka former de ska musicera. Informant C:s mamma var kantor och hade hand om köerna. Trots att det är flera år sedan informant C började musicera är fortfarande kören en stor del av hennes musicerande.

Det är fler flickor än pojkar som musicerar på flera olika sätt. Vad detta beror på framgår inte av undersökningen, mycket beroende på att ingen av pojkarna ville delta i intervjuerna.

4.1.2 Hur frekvent ungdomarna musicerar

Här nedan finns data över hur frekvent de 37 ungdomarna musicerar. De ungdomar som musicerar en gång i veckan eller oftare kommer vidare i uppsatsen benämns som *aktivt musicerande*.

Tabell 2. Hur frekvent ungdomar musicerar.

	Varje dag	Varannan dag	En gång i veckan	Någon gång i månaden	Mer sällan
Flickor	10	6	7	1	2
Pojkar	1	3	4	1	2

Flickor och pojkar som musicerar väljer till största del att göra det aktivt, det vill säga en gång i veckan eller mer. Flickorna är dock betydligt mer aktiva i sitt musicerande än vad pojkarna är. Det vanligaste alternativet för pojkar är att musicera en gång i veckan. Det vanligaste för flickorna är att musicera varje dag. Får flickorna mer ut av musicerandet än pojkarna, eller varför musicerar pojkarna inte lika ofta?

Det finns socioekonomiska skillnader när det handlar om aktivt musicerande ungdomar i jämförelse med de ungdomar som aldrig har musicerat. Ungdomar vars föräldrar inte har högskoleutbildning och aldrig har musicerat utgör 40% jämfört med de aktivt musicerande där endast 25% av ungdomarna har föräldrar som inte har högskoleutbildning.

4.2 Ungdomars musicerande och deras skolprestationer

Följande resultat är indelat i två olika teman som svarar mot frågeställningen: *Vilken betydelse ett aktivt musicerande har för ungdomars skolprestationer?* Det första temat behandlar hur ungdomarna själva upplever musicerandet och hur det påverkar deras skolprestationer. Det andra temat behandlar aktivt musicerande ungdomarnas betyg i jämförelse med de ungdomar som aldrig musicerar.

4.2.1 Glädje, koncentration och självförtroende

Tre fjärdedelar av ungdomar som musicerar gör det för att de tycker det är roligt eller för att de mår bra av det. Flera av ungdomarna väljer att uttrycka sig med känsloladdade ord. En av pojkarna i enkäten uttrycker sig på följande sätt:

Music is my passion.

I intervjuerna framgår att det goda måendet verkligen påverkar ungdomarna. Informant B beskriver hur musikutövandet påverkar henne:

När jag är nedstämd och så blir jag ju alltid glad när jag får sjunga eller spela. Det är så roligt att sjunga i kören för alla känner alla och det blir en sådan härlig känsla i kroppen när man sjunger.

När informant B utvecklar beskrivningen av känslan hon upplever kommer det fram att hennes självförtroende stärks.

Det är precis som man får ett helt nytt självförtroende, det känns som man kan klara allt. Mitt humör blir alltid bättre av att sjunga eller spela.

Det informant B beskriver angående sitt självförtroende återfinns hos flera av enkätdeltagarna. Informant A anser också att hennes självförtroende ökar samtidigt som hon känner sig gladare och mer positiv när hon musicerar.

Jag känner mig mer självsäker. Jag blir också gladare och mer positiv av att spela. Jag är inte så rädd för att stå på scen.

Vid redovisningstillfällena och i skolarbetet i stort är självförtroendet viktigt. I intervjuerna framgår det att informant B anser att det goda måendet hon upplever gör att hon kan prestera

bättre i skolan.

...jag blir gladare och då orkar jag koncentrera mig mer på läxor och sånt. Eftersom jag blir glad av musiken och jag presterar bättre när jag mår bra borde det ju påverka mitt skolarbete.

Förutom att informant B upplever att det goda måendet påverkar henne, förklarar hon att det är koncentrationen som ökar. Resonemanget återfinns i enkäterna där en av flickorna anger koncentrationen som den största anledningen till att hon musicerar. Förutom det goda måendet, koncentrationen och det ökade självförtroendet som ungdomarna upplever finns det en stor grupp som uttrycker att musicerande hjälper dem att hantera känslor av olika slag. I en del av fallen har de direkt koppling till ungdomarnas skolprestationer. Informant C uttrycker hur musicerandet hjälper henne med att hantera de krav hon och kanske även andra har på henne.

Främst så är det ett sätt för mig att hantera stress på. Jag har höga krav på mig själv i skolan och musiken hjälper mig där. När jag musicera blir jag oftast väldigt avslappnad efteråt och kan samla tankarna lättare.

Informant C:s resonemang är intressant utifrån den jämförelse hon gör med sitt andra stora fritidsintresse. Det visar sig att intressena har olika betydelser och funktioner för henne.

Jag spelar också fotboll men där är det mycket konkurrens så ibland är den ”jobbig”. Musiken är på ett alldeles eget sätt, där är det aldrig någon tävling, inte för mig i alla fall. Även om det är skönt att springa och sparka av sig är fotbollen mycket socialare och det blir rätt mycket tjafs i ett gäng tjejer som tävlar om platserna i A-laget. Musiken är inte alls på det sättet.

Flera av enkätdeltagarna uttrycker på olika sätt hur musicerandet hjälper dem hantera olika typer av känslor. De uttrycker att musicerandet gör att de stressar mindre eller att de känner sig lugnare av att musicera. En av enkätdeltagarna visar att musiken även kan vara ett sätt att hantera ilska. En av flickorna uttrycker sig på följande sätt:

Jag blir lugn av det om jag är upprörd. Är jag arg kan jag t ex få ut ilskan av att spela piano.

Informant A tar upp en annan viktig aspekt i hur musicerande kan påverka skolprestationerna.

En fördel är att jag lär mig planera min tid.

Förmågan att planera sin tid spelar stor roll i hur elever klarar av sitt skolarbete i kombination med deras fritidsintressen. Informant A har genom sitt musicerande varit tvungen att lära sig planera sin tid vilket även har hjälpt henne i sitt skolarbete.

4.2.2 Sammanfattning

Ungdomar musicerar i huvudsak för att det väcker känslor hos dem som gör att de mår bra. Den glädje de upplever är stark och ger tillfredsställelse. I intervjuerna framkommer det att ungdomarna upplever att de presterar bättre i skolan när de mår bra. Dessa positiva känslor gör att de har lättare för att koncentrera sig på skolarbetet och gör att de orkar mer. Ungdomarna kan känna sig upprymda av musicerandet men musicerar också för att slappna av och därmed blir de av med den stress de känner. Det ökade tempo som finns i dagens samhälle ställer allt högre krav på ungdomarna. De förväntas kunna hantera de intryck de får via media och de förväntningar som ställs på dem från föräldrar, kompisar, och skola. I undersökningen framkommer att flera ungdomar är stressade av de krav de upplever. Intervjuerna visar att musicerandet är effektivt när det gäller stresshanteringen och att det därför påverkar skolprestationerna i positiv riktning. Några av ungdomarna musicerar för att de tycker att deras självförtroende stärks. Ett högre självförtroende ger fördelar vid inläring och är därför en viktig faktor i hur musicerandet påverkar ungdomars skolprestationer. I intervjuerna framkommer att musicerandet även medverkar till att ungdomarna lär sig att planera sin tid bättre. Genom att planera väl kan ungdomarna få tid till både skolarbete och fritidsintressen. Endast en person använder musiken som tidsfördriv vilket visar att musiken är något som känslomässigt engagerar ungdomarna.

4.2.3 Aktivt musicerande ungdomarnas medelbetyg

Av de 109 enkätdeltagarna musicerar 31 personer aktivt, det vill säga en gång i veckan eller oftare. Av dem var 23 flickor och 8 pojkar.

Ungdomars medelbetyg i matematik, svenska och engelska för aktivt musicerande ungdomar presenteras här nedan i jämförelse med de 41 ungdomar som inte har musicerat. Av de 41 personerna var 16 flickor och 25 pojkar. Medelbetygen i matematik, svenska och engelska presenteras också för hela landet samt den kommun enkäten genomfördes i (Skolverket 2006).

Tabell 3. Ungdomars medelbetyg i matematik, svenska och engelska. De grupper som presenteras är: aktivt musicerande flickor och pojkar, flickor och pojkar som aldrig musicerat, medelbetyget i den undersökta kommunen samt medelbetyget i hela landet.

	Aktivt musicerande flickor	Aktivt musicerande pojkar	Flickor som aldrig musicerat	Pojkar som aldrig musicerat	Medelbetyg i den undersökta kommunen	Medelbetyg i hela landet
Matematik	14,54	10,62	9,33	13,46	12,8	12,8
Svenska	15,9	11,87	7	10,76	13,8	13,5
Engelska	15,68	10,68	4	12,5	13,7	13,8

Störst skillnad i medelbetyg i matematik, svenska och engelska finns mellan flickor som musicerar aktivt och flickor som aldrig har musicerat. En bidragande orsak till detta kan finnas i de socioekonomiska förhållandena. Gruppen flickor som aldrig har musicerat och vars föräldrar inte har högskoleutbildning är 37,5%. Gruppen flickor som musicerar aktivt och har föräldrar som inte har högskoleutbildning är 25%. Detta kan vara en bidragande orsak till att aktivt musicerande flickor har högre betyg än de flickor som aldrig musicerat. Dock ställer vi oss frågande till att medelbetyget för flickor som aldrig har musicerat går att generalisera utifrån denna undersökning. Vi kan inte helt utesluta att dessa flickors låga medelbetyg kan vara en tillfällighet.

Om man jämför aktivt musicerande flickors medelbetyg med kommunens och landets medelbetyg i matematik, svenska och engelska ligger dessa flickor i genomsnitt 2 poäng högre. Skillnaderna i ämnet matematik och engelska mellan pojkar som musicerar aktivt och pojkar som aldrig har musicerat visar omvänt resultat jämfört med flickorna, dock är skillnaderna i resultatet mindre. I ämnet svenska visar pojkar som musicerar aktivt högre medelbetyg jämfört med de pojkar som aldrig har musicerat. Ser man till pojkarnas socioekonomiska förhållanden så finns stora skillnader. Andelen pojkar som aldrig har musicerat och där båda föräldrarna har högskoleutbildning uppgår till 40%. De pojkar som musicerar aktivt och där båda föräldrarna har högskoleutbildning uppgår till 12,5%. Det kan förklara att ungdomarna som inte musicerar har högre medelbetyg i matematik och engelska. I ämnet svenska har pojkarna som musicerar aktivt något högre medelbetyg än de som aldrig har musicerat. De flickor som musicerar aktivt har högst medelbetyg i samtliga ämnen som presenteras i tabellen både jämfört med kommunen, hela landet och pojkarna.

4.3 Kommentar

Mer än hälften av ungdomarna musicerar eller har musicerat. Flickor musicerar i större utsträckning än pojkar. Flickor med högutbildade föräldrar musicerar mer än övriga ungdomar. Musikskolan är den vanligaste formen att musicera på för dessa flickor. Pojkar och flickor med lägre utbildade föräldrar musicerar i störst utsträckning med kompisar. Pojkar som musicerar väljer att göra det en gång i veckan eller mer sällan medan flickorna väljer att musicera oftare. Flickor som musicerar aktivt har högre medelbetyg än övriga ungdomar.

Ett aktivt musicerande stärker ungdomarnas förmåga att hantera stress, planera sin tid, koncentrera sig, ett ökat välmående samt ett stärkt självförtroende vilka alla är faktorer som enligt resultatet visar ha betydelse för ungdomars skolprestationer. Utifrån detta resultat kommer vi att föra diskussionen.

5. Diskussion

Diskussionen är indelad i två huvudrubriker där den första behandlar varför ungdomarna musicerar och i vilka former detta sker. Den andra huvudrubriken behandlar hur ungdomarnas musicerande påverkar dem och deras skolprestationer.

5.1 Perspektiv på ungdomars musicerande

I undersökningen som vi genomförde var det endast 22% av ungdomarna som spelade ett eller flera instrument. Av dem var 83% flickor och 17% pojkar. Nilsson (1994) beskriver i sin undersökning att 30% av ungdomarna spelade ett eller flera instrument. Av dem var 56% flickor och 44% pojkar. En viktig skillnad finns i resultatet mellan vår undersökning och Nilssons, främst när det gäller pojkarnas musicerande. Antalet musicerande uppgår till 35% om musicerande även innefattar sång och eget musikskapande med hjälp av datorn. Den nya formen av musicerande lockar både pojkar och flickor. Går vi mot en utveckling där musicerande med instrument blir mindre populärt bland ungdomar och där den nya tekniken blir ett nytt alternativ att musicera på?

I vår enkätundersökning var det 11 elever som sjöng i kör eller band, av dem var samtliga flickor. Nilsson (1994) säger att antalet flickor som sjunger i kör eller band är fyra till fem gånger fler än pojkarna. Enligt vår undersökning har intresset för att sjunga i kör eller band minskat markant bland pojkar. Den visar även att störst andel medlemmar i kör eller band finns bland de ungdomar vars föräldrar inte har högskoleutbildning. Nilssons (1994) undersökning visar samma resultat.

Av resultaten från enkäterna och intervjuerna går att utläsa socioekonomiska skillnader. Störst andel musicerande ungdomar finns bland dem som har föräldrar med högskoleutbildning. Nilsson (1994) diskuterar de socioekonomiska skillnaderna. Han konstaterar att störst andel musikutövare fanns bland tjänstemanna och akademikerbarnen (och där särskilt bland flickor). Vi tror att detta eventuellt kan förklaras med Bourdieus habitusbegrepp som inte enbart är kopplat till ekonomiska förutsättningar utan även påverkas i stor grad av den sociala miljö vi växer upp i (Bourdieu 1990). Detta bör då även innefatta familjens kulturella vanor, musikstilar med mera. Två av informanterna förtydligar detta sociala fenomen när de beskriver vem det är som påverkat deras musicerande.

Mamma och pappa har alltid uppmuntrat mig ända sedan jag var liten. I sjätte klass var det nog kompisarna och spelet tillsammans i gruppen som betydde mest för mig.

Säljös sociala teori innefattar ett resonemang kring genus kopplat till social status. Han menar att pojkar och flickor utsätts för skilda förväntningar och sociala erfarenheter beroende på social status (Säljö 2000). Vår undersökning bekräftar Säljös resonemang. Enkätsvaren visar att pojkar till högre utbildade föräldrar inte musicerar i lika hög grad som flickorna gör men i lägre utbildade familjer musicerar de i nästan lika stor utsträckning som flickorna gör. Bland ungdomar vars båda föräldrar har högskoleutbildning är skillnaden i musikutövande störst mellan könen. I likhet med Nilssons undersökning är det flickorna som musicerar (Nilsson 1994).

5.2 Perspektiv på hur musicerande påverkar ungdomar och deras skolprestationer

Nedanstående text är uppdelad i tre rubriker, ”Mående, koncentration och självförtroende”, ”Betyg – skolresultat” samt ”Avslutande kommentarer”. Eftersom ungdomars skolprestationer påverkas av flera olika faktorer har vi valt att koncentrera diskussionen kring det som tydligast framträdde i resultatet.

5.2.1 Mående, koncentration och självförtroende

Av de ungdomar som musicerar säger 73% att de musicerar för att det är roligt och att de mår bra av det. Informant B uttrycker denna ”må bra känsla” med: ”Det blir en härlig känsla i kroppen när man sjunger. Det är precis som man får ett helt nytt självförtroende, känns som man kan klara allt”. Det som informanten beskriver har likheter med Csikszentmihalyis beskrivning av *flow*. Informant C beskriver sitt musicerande som den enda gång hon verkligen kan koppla bort stressen och de höga krav hon har på sig själv. Det krävs total fokusering om upplevd stress och krav ska försvinna vilket musicerande erbjuder informant C. Hon gör själv en jämförelse med sitt andra intresse, fotboll, men beskriver fotbollen som mer social och tävlingsinriktad vilket medför att den också blir ett krav. 16% av de ungdomar som musicerar, musicerar för att kunna koppla av och uttrycka känslor. Exempel på svar som gavs: ”Jag känner mig fri typ.” Detta visar att ungdomar musicerar för att det tillfredsställer dem, vilket också stämmer in på vad Csikszentmihalyis säger om flowbegreppet. Han beskriver *flow* som att personen är så koncentrerad att den inte störs av några andra intryck. Koncentrationen är så intensiv att tidsuppfattningen försvinner och den känsla som infinner sig är så tillfredsställande att personen utför den enbart för sin egen skull (Csikszentmihalyi 1992). Enkättagarna uttrycker även att musicerandet påverkar självförtroendet och

koncentrationsförmågan positivt. Självförtroendet är en av de faktorer som studerats i PISA-undersökningen 2000. Resultaten från den visar att självförtroendet påverkar inläringen och därmed studieresultaten. Elever som är motiverade och har ett stort självförtroende använder sig av lämpliga inlärningsstrategier i högre utsträckning än vad mindre motiverade elever med sämre självförtroende gör. Det är dessutom intressant att lägga märke till att för ungdomarna i de nordiska länderna tycks självförtroende och tron på sin egen förmåga i större utsträckning spela stor roll för deras inläring och studieresultat (Skolverket 2004).

I intervjuerna svarar personerna att de tror att musicerandet kan påverka deras skolprestationer. Informant A säger att hon lärt sig att planera sin tid bättre tack vare musicerandet. Matell och Theorell (2000) redovisar resultaten från en stor undersökning i Schweiz där forskare utökade antalet musiklektioner. Undersökningen visade stora framsteg när det gällde bland annat ordningen och trivseln i klasserna. Den koppling som informant A gör mellan planering och skolprestationer är därför rimlig. Att lära sig planera och därmed hålla ordning och struktur på sin tillvaro är helt klart en fördel både i skolarbetet och i privatlivet. Schellenbergs undersökning (2005) redovisar ett samband mellan musiklektioner och ökad intellektuell förmåga. Precis som Matell och Theorell visar Schellenberg att musicerande tränar och förbättrar bland annat förmågor som koncentration, memorering och finmotorik samt att uttrycka känslor, vilket alla är förmågor som kan gynna skolresultaten. Informant B säger att hon presterar bättre när hon mår bra vilket musicerandet är en stor bidragande orsak till. Hon uttrycker även att hon får lättare att koncentrera sig på läxor när hon har musicerat. Informant C uttrycker att utan sitt musicerande hade hon inte kunnat hantera stressen så bra som hon gör, vilket i sin tur påverkar hennes skolarbete.

Utbildnings- och kulturdepartementets nionde rapport om "Likvärdighet i utbildningen" där kön, social bakgrund och etnisk bakgrund står i fokus, visar att flickor når bättre resultat än pojkarna på många nivåer. Stress är ett område där flickorna fortfarande verkar vara missgynnade på (Utbildnings- kulturdepartementet 2006). Om detta är en anledning till att flickor i större utsträckning musicerar än pojkarna är en fråga som kommit upp under tiden vi arbetat med vår undersökning. Här tror vi att begreppet "flow" kan spela en stor roll. Csikszentmihalyis beskrivning av begreppet är "En känsla av att ens förmåga räcker till för att klara av den utmaning man står inför" (Csikszentmihalyi 1992 s.96). Han beskriver också flow som en känsla som driver människor till kreativitet och enastående prestationer (Csikszentmihalyi 1992 s.243). Just denna faktor att musicerande är avstressande kan vara en

anledning till att flickor till föräldrar med högskoleutbildning i större utsträckning än pojkar i samma socioekonomiska grupp musicerar. Det är även möjligt att det kan vara en anledning till att de visar högre studieresultat än pojkarna i skolan. Men det kan också vara så enkelt som att de av eget intresse väljer att musicera, för att de tycker det är roligt och att det ger dem självförtroende och tillfredsställelse. Varför flickorna känner mer stress än pojkarna är något som kan bero på de krav som ställs på dem. Är det så att flickor känner större krav hemifrån, från sig själva eller kompisar än vad pojkarna gör? Detta är något som man skulle kunna forska vidare om.

Kritiken som riktas mot den forskning som menar att musicerande skulle öka den intellektuella förmågan har främst riktat in sig på matematiska och språkliga färdigheter och tagit lite hänsyn till övriga intelligenser. Gardner menar att man måste se på intelligens utifrån ett helhetsperspektiv där det handlar om att lösa problem och att kunna skapa någonting i dess naturliga sammanhang. Gardner anser att människans intellekt är mer komplext och att det därför inte går att dra några egentliga slutsatser av enskilda tester som forskare utfört på området (Gardner 1994). De slutsatser vi kan dra av tidigare gjord forskning, enkätsvar och intervjuer är att ungdomar musicerar för att de tycker det är kul och för att de mår bra av det, vilket i sin tur kan leda till att man når bra skolresultat. Detta är dock inget som man med säkerhet kan bevisa utan möjligheten kan också vara att elever till högutbildade föräldrar har bra skolresultat bland annat på grund av sin socioekonomiska bakgrund. Anledningen till att de musicerar kan bero på eget intresse eller av påverkan hemifrån.

5.2.2 Betyg- skolresultat

Vår undersökning visar att ungdomar som musicerar aktivt och då främst flickor, har högre medelbetyg i matematik, svenska och engelska. Forskare som är skeptiska till att musicerande skulle ha inverkan på ungdomars skolprestationer menar att det inte finns några bevis för att musicerande skulle ha några överspridnings effekter. Rapporter som visar på att musicerande skulle ha överspridnings effekter bortförklarar man genom att säga att de ofta ställs samman för att främja ett visst program (Lindström 2002 s.113). De aktivt musicerande flickornas socioekonomiska förhållanden är något bättre än övriga jämförelsegrupper vilket kan förklara att de har högre medelbetyg i kärnämnen.

Anledningen till att pojkar som musicerar inte har lika höga medelbetyg som aktivt musicerande flickor kan förklaras med att forskare har bedrivit sina tester utifrån

instrumentspel och sång. Andelen pojkar som musicerar aktivt, musicerar i störst utsträckning med hjälp datorn. Ingen forskning kring hur detta skulle påverka deras skolprestationer finns att tillgå. Forskningen kring hur musicerande, främst piano, rytm och sång, påverkar barn och ungdomars prestationer i matematik visar samtliga att musikutövandet har positiv effekt. Spatiala resonemang är viktiga inom många områden och är kärnan i matematiken. Enligt (Rauscher 2003) är den spatiala förmågan särskilt avgörande då det gäller bråkräkning. Psykologen Gardiner förklarar fenomenet med att musik innehåller sekvenser och proportionaliteter och sambandsförhållanden som alla används i matematiken. Gardiner hävdar dessutom att barn och ungdomar som musicerar utvecklas mer i matematik än i andra ämnen (Begley 2000). Enligt vår enkätundersökning är det i matematik de minsta skillnaderna uppträder mellan de olika grupperna. Även om undersökningen är av mindre slag var skillnaderna stora i främst svenska och engelska. Det är främst de musicerande flickorna som har ett betydligt högre medelvärde än någon av de andra grupperna. Flera studier och undersökningar visar att musikutövande bland annat har positiv effekt på ordförrådet och ger en god känsla för språkmelodi och de olika nyanserna i språket (Bergström-Isacsson, 1997 s.10). Björkvold säger att de muntliga språkfärdigheterna förbättras (Björkvold, 1991). Andra undersökningar visar att det finns en koppling mellan rytmförmåga och läsning (Douglas Willatts 1994). Samtliga av dessa faktorer är viktiga i språk.

Betyg är inget säkert sätt att fastställa om ett aktivt musicerande har betydelse för ungdomars skolprestationer eftersom det är flera faktorer som spelar in. Det vi kan konstatera är att aktivt musicerande flickor har ett högre medelbetyg än andra ungdomar. Om detta är en ren tillfällighet eller ej får vidare forskning på området utvisa.

5.2.3 Avslutande kommentarer

Förmåga att hantera stress, planera sin tid, koncentrera sig, ett ökat välmående samt ett stärkt självförtroende är alla faktorer som vår undersökning visar påverkar ungdomars skolprestationer. I vilken grad de olika faktorerna påverkar skolprestationerna framgår inte av resultatet. Vi tror att det kan vara individuellt och att frågan kräver mer och djupare forskning än vad vi i denna uppsats hade möjlighet till. Eftersom vi inte fick möjlighet att intervjua några pojkar har vi inte haft ett fullständigt genusperspektiv på undersökningen. Vi tror att det kan finnas skillnad mellan könen eftersom flickor musicerar i högre utsträckning än pojkar. En annan förklaring kan vara att föräldrar uppmuntrar pojkar och flickor till olika

fritidsintressen. Då socioekonomiska skillnader också tycks inverka på hur och om ungdomarna får möjlighet att musicera, anser vi det vara viktigt att skolan kan erbjuda god kvalitet på musiklektioner där alla oavsett socioekonomisk bakgrund eller kön kan få uppleva och utveckla de förmågor som de musicerande ungdomarna anger påverka deras skolprestationer.

Under arbetets gång har flera frågor kommit upp. En del av dem har inte undersökningen kunnat täcka in. Vi tänker främst på genusperspektivet och det faktum att flickor och pojkar har skilda musikvanor. Vad dessa skillnader beror på kräver mer forskning för att besvaras. I vårt arbete kom vi fram till att ett aktivt musicerande påverkar ungdomars skolprestationer i positiv riktning. I vilken utsträckning faktorerna (stresshantering, koncentration, självförtroende, planering av tid och välmående) påverkar ungdomars skolprestationer är något som vidare forskning kan belysa och då utifrån ett tydligare genusperspektiv.

6. Sammanfattning

Syftet med arbetet var att undersöka om det finns något som indikerar på samband mellan aktivt musicerande och högstadieungdomars skolprestationer. Metoden vi använde oss av var enkätundersökning och intervjuer. Enkätundersökningen gav oss möjlighet att analysera ungdomars musicerande i förhållande till genus och socioekonomisk bakgrund, samtidigt som vi även fick flera ungdomars åsikter varför de musicerar och hur de ansåg att detta påverkade dem. Intervjuerna gav oss möjlighet att gå på djupet i frågor som rörde hur musicerandet påverkade ungdomarna och deras skolprestationer.

Resultatet visar att mer än hälften av ungdomarna musicerar eller har musicerat. Det är fler flickor än pojkar som musicerar och då främst flickor till högutbildade föräldrar. Denna grupp av flickor musicerar i störst utsträckning på musikskolan medan ungdomar med föräldrar som har lägre utbildning i högre grad musicerar tillsammans med kompisar. Pojkarna väljer att inte musicera lika aktivt som flickorna gör.

Musicerande kan ha en positiv effekt på ungdomars skolprestationer. Ungdomarna säger att de mår mycket bättre när de musicerar. I intervjuerna framkommer det att ungdomarna upplever att de presterar bättre i skolan när de mår bra. Forskningen visar att musicerande är en faktor som leder till *flow* vilket innebär att ungdomarnas prestationsnivå höjs. Eftersom de flesta ungdomar anger det goda måendet som orsak till att de musicerar och forskningen visar att prestationsnivån ökar borde detta vara en viktig faktor till hur musicerande påverkar skolprestationerna. Ungdomarnas självförtroende stärks av musicerande. Forskningen visar att självförtroende är en viktig komponent vid inläring. Musicerandet uppfattas av flera ungdomar som ett sätt att hantera den stress de upplever vilket medför att de har lättare för att koncentrera sig på skolarbetet. Ungdomars musikutövande gör att de blir bättre på att planera sin tid och får därigenom tid till både skolarbete och fritidsintressen.

Ungdomarnas faktiska skolresultat visar att flickor som musicerar aktivt har betydligt högre medelbetyg än de som aldrig har musicerat, men även högre medelbetyg än de pojkar som musicerar aktivt. Dock ställer vi oss tvivlande till detta resultat eftersom övrigt resultat visar att socioekonomiska förhållanden spelar stor roll.

Referenser

- Begley S *Musik påverkar hjärnan* Tempus 2000 nr: 38, 10- 6 aug
- Bergström- Isacson, M (1997) *Musik från topp till tå* Gislaved: Svensk skolmusik.
- Björkvold, J-R (2004) *Den musiska människan – barnet, sången och lekfullheten genom livets faser*. Stockholm: Runar
- Bourdieu P, (1990) *An Introduction to the work of Pierre Bourdieu: the practice of theory/* edited by Richard Harker, Cheleen Mahar and Chris Wilkes. New York: St. Martin`s Press.
- Csikszentmihalyi (1992) *Flow: den ultimata upplevelsens psykologi/ Mihaly Csikszentmihalyi: översättning av Göran Grip; förord av Georg Klein* Stockholm: Natur och kultur, 1992 (Finland)
- Douglas S, Willatts P (1994) *The relationship between musical ability and literacy skills*. Journal of Research in Reading, 17(2), 99-107.
- Gardner, H (1994) *De sju intelligenserna*. Jönköping: Brain Books
- Graziano AB, Peterson M, Shaw GL (1999) *Enhanced learning of proportional math through music training and spatial-temporal training*. Neurological Research, 21(2), 139-152.
- Ho Y-C, Cheung M-C, Agnes S (2003) *Music Training Improves Verbal but Not Visual Memory: Cross-Sectional and Longitudinal Explorations in Children*. Neuropsychology 17(3), 439-450.
- Lerner, T (1998) *Att växa med musik!: Musiken rustar barnen för livet. Spännande forskning. Matematisk förmåga och förståelse stimuleras om undervisning i sång, rytmik och spelande börjar tidigt*.
- Matell, G & Theorell, T (2000) *Musikens roll i barns utveckling*. Stressforsknings rapporter, nr 295.
- Nilsson B. (2002) ”*Jag kan göra hundra låtar*” – *Barns musikskapande med digitala verktyg*. Media-Tryck, Lund University.
- Norton A, Winner E, Cronin K, Overy K, Lee DJ, Schlaug G (2005) *Are there pre-existing neural, cognitive, or motoric markers for musical ability?* Brain Cogn. Nov;59(2):124-34.
- Olsson H, Sörensen S (2001) *Forskningsprocessen Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Liber AB, Stockholm.
- Overy K, Nicolson RI, Fawcett AJ, Clarke EF (2003) *Dyslexia and music: measuring musical timing skills*. Department of psychology, University of Sheffield, Western Bank, UK.
- Patel R, Davidson D (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

- Rauscher F (2004) *Can (and should) music current research influence music education.*
Department of Psychology, University of Wisconsin, Oshkosh, WI. ICMPC. Evenston
USA.
- Rauscher F (2003) *Can music instruction affect childrens cognitive development?*
Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. University of Illinois.
- Schellenberg G (2005) *Music and cognitive abilities.* American Psychological Society, Volym
14-Number 6
- Skolverket (2004) *Att lära för livet- Elevers inställning till lärande – resultat från PISA 2000*
Skolverkets aktuella analyser 2004
- Säljö R, (2000) *Lärande i praktiken* Bokförlaget Prisma Stockholm
<http://www.skolverket.se/content/1/c4/52/49/GrundskolanTabell5.xls>.
- Utbildnings- och kulturdepartementet (2006) *Likvärdighet i utbildningen – Tematisk
granskning, Sveriges landrapport, Rapport 9*

Bilaga 1

1) Kön?

Kille   Tjej

2) Kryssa i det alternativ som stämmer in på dig!

En av mina föräldrar har högskoleutbildning.

Ingen av mina föräldrar har högskoleutbildning.

Båda mina föräldrar har högskoleutbildning.

b) Detta arbetar mina föräldrar med:

---

3) Kryssa i det eller de alternativ som stämmer in på dig.

Jag sjunger i kör eller band på min fritid.

Jag spelar ett eller flera instrument på min fritid.

Jag gör egen musik med hjälp av dator.

Jag har sjungit, spelat instrument eller skapat musik på datorn när jag var yngre. **Om du väljer detta alternativet, gå till fråga 8.**

Inget av alternativen stämmer in på mig. **Om du väljer detta alternativ , gå till fråga 8.**

4) Hur ofta spelar/sjunger eller skapar du musik.

Varje dag

Varannan dag

1 gång i veckan

Någon gång i månaden

Mer sällan

5) I vilka former spelar/sjunger eller skapar du musik. Kryssa i de alternativ som stämmer in på dig.

Med kompisar

På musikskolan

När jag är själv

Annat, nämligen: _____

6) Varför musicerar du?

---

b) Hur påverkar ditt musikskapande dig?

---

7) Kan du tänka dig ställa upp på en intervju? Intervjun tar max 15 minuter och vi bjuder på fika.

Ja Namn och telefonnummer: _____

Nej

8) Ringa in det senaste betyget du fick i respektive ämne.

Svenska	IG	G	VG	MVG
Engelska	IG	G	VG	MVG
Matte	IG	G	VG	MVG

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Informant A

Ingen av hennes föräldrar har högskoleutbildning.

Vilket instrument spelar du?

-Jag har spelat blockflöjt sedan jag gick i andra klass och så spelar jag bas sedan ett halvår tillbaka.

Hur ser ditt musicerande ut en vanlig vecka?

-Jag spelar bas varje måndag och på onsdagar får jag lektion i blockflöjt. På torsdagar spelar jag blockflöjt tillsammans med andra i min ålder i en mindre grupp. Sen tränar jag hemma 1-2 ggr i veckan.

Varför började du spela?

-Egentligen ville jag spela piano, men det var så lång väntetid. Min storebror spelade klarinett och jag tyckte det såg roligt ut och ville också börja spela. Att det blev blockflöjt berodde på att jag kunde börja direkt med det instrumentet.

Vem har betytt mest för ditt musicerande?

-Mamma och pappa har alltid uppmuntrat mig ända sedan jag var liten. I sjätte klass var det nog kompisarna och spelet tillsammans och gemenskapen i gruppen som betydde mest för mig.

Har musikutövandet påverkat dig på något sätt?

-Jag känner mig mer självsäker. Jag blir också gladare och mer positiv av att spela. Jag är inte så rädd för att stå på scen.

Hjälper ditt musicerande dig något i ditt skolarbete?

-Jag vet inte. Det kanske påverkar mitt betyg i musik. Jag övar och spelar för att bli bättre på att spela. En fördel är att jag lär mig att planera min tid.

Informant B

En av hennes föräldrar har högskoleutbildning.

Vilket instrument spelar du?

-Jag spelar piano, det har jag spelat i två år nu. Jag har inte gått och spelat för någon utan lärt mig lite i skolan, sedan har jag lärt mig resten själv.

Du har kryssat i att du sjunger också, hur och var gör du det?

-Jag sjunger hemma varje dag. Plockar ut sånger från nätet och så. Sedan har jag ju kören i kyrkan också som jag övar till. Vi träffas en dag i veckan och sjunger tillsammans, det är roligt.

När började du sjunga och spela?

-Spela piano har jag bara gjort i två år men jag har sjungit i kör sedan jag var 6 eller 7 år gammal.

Hur ser en vanlig musikvecka ut för dig?

-Jag sjunger i kör på måndagskvällen. Två till tre dagar i veckan övar jag på pianot. Sången övar jag varje dag och det brukar jag göra när jag kommer hem ifrån skolan om jag inte ska göra något annat.

Varför övar du direkt när du kommer hem?

-Det är ju inte alltid jag gör det men för det mesta och det är för att jag är rätt trött när jag kommer hem och jag orkar inte göra läxorna då. Då är det bra att sjunga lite så blir jag på bättre humör och orkar göra de sedan istället.

Varför började du musicera?

-Jag kommer inte riktigt ihåg varför jag började sjunga i kör för det var ju rätt länge sedan. Men jag började spela piano för jag tyckte det lät fint.

Har musikutövandet påverkat dig?

-Hmmm. När jag är nedstämd och så blir jag ju alltid glad när jag får sjunga eller spela. Det är så roligt att sjunga i kören för alla känner alla och det blir en sådan härlig känsla i kroppen när man sjunger.

Hur känns det då?

-Det är precis som man får ett helt nytt självförtroende, det känns som man kan klara allt. Mitt humör blir alltid bättre av att sjunga eller spela.

Tror du att detta kan påverka ditt skolarbete?

-Ja, det gör det nog för jag blir ju gladare och då orkar jag koncentrera mig mer på läxor och sånt. Eftersom jag blir glad av musiken och jag presterar bättre när jag mår bra borde det ju påverka mitt skolarbete.

Informant C

Båda föräldrar har högskoleutbildning.

Vilket instrument spelar du?

-Jag spelar piano på musikskolan en gång i veckan.

Du har kryssat i att du sjunger i kör när och var gör du det?

-Det är en kyrkokör, men vi sjunger lite popigare låtar inte bara psalmer. Vi träffas en gång i veckan och övar. Jag älskar att sjunga så jag sjunger mycket hemma också och då är det inte bara texter vi får i kören utan jag drar ut via nätet. Men jag föredrar att sjunga när jag är själv hemma.

När började du spela och sjunga?

-Jag började spela piano på musikskolan när jag var 6 år gammal. I kören har jag varit med sedan jag var 4 år. Kören är rolig för där har man någon att dela glädjen med.

Varför började du musicera?

-Det var självklart! Mina äldre syskon spelade instrument och min mamma var kantor och hade hand om köerna. Hela min släkt på mammas sida sysslar med musik på något sätt.

Har musikutövandet påverkat dig?

-Främst så är det ett sätt för mig att hantera stress på. Jag har höga krav på mig själv i skolan och musiken hjälper mig där. När jag musicera blir jag oftast väldigt avslappnade efteråt och kan samla tankarna lättare.

Jag spelar också fotboll men där är det mycket konkurrens så ibland är den ”jobbig”. Musiken är på ett alldeles eget sätt, där är det aldrig någon tävling, inte för mig i alla fall. Även om det är skönt att springa och sparka av sig är fotbollen mycket socialare och det blir rätt mycket tjafs i ett gäng tjejer som tävlar om platserna i A-laget. Musiken är inte alls på det sättet.

Tror du att ditt musikutövande kan påverka ditt skolarbete?

-Jag känner mig mindre stressad när jag musicerar så det påverkar väl en del kan jag tänka. Om jag inte haft musiken hade jag nog inte hanterat kraven jag har på mig själv så bra och det i sin tur hade nog gjort att jag kanske inte hade klarat av att prestera så bra.

Bilaga 3

Ungdomars musicerande

Ungdomars musicerande presenteras i följande tabell utifrån socioekonomisk bakgrund och könsfördelning. Eftersom enkätdeltagarna kunde välja flera alternativ finns det fler svar än de 109 enkätdeltagarna.

Tabell A. Tabellen beskriver ungdomars musicerande kopplat till deras socioekonomiska bakgrund och könsfördelning.

	Pojkar	Flickor	Ingen av föräldrarna har högskoleutbildning	En av föräldrarna har högskoleutbildning	Båda föräldrarna har högskoleutbildning
Aldrig musicerat	25	16	16	13	12
Musicerat i yngre ålder	17	14	6	14	11
Datorn	7	5	2	6	4
Instrument	4	20	5	12	7
Kör/band	0	11	5	3	3
Fler än ett alternativ	0	8	3	3	2

Ungdomar som aldrig har musicerat

Av de 109 eleverna som besvarade enkäten hade 41 personer aldrig spelat ett instrument, sjungit i kör eller band eller skapat musik med datorns hjälp. 12 av de 41 eleverna hade föräldrar med högskoleutbildning, av dem var 10 pojkar och 2 flickor. 13 av eleverna, 5 pojkar respektive 8 flickor, hade en förälder med högskoleutbildning. Av de ungdomar vars föräldrar inte hade någon högskoleutbildning hade 16 personer aldrig musicerat, av dem var 10 pojkar och 6 flickor.

Ungdomar som har spelat instrument, sjungit i kör eller band, eller skapat musik med datorn i yngre ålder

Av de 109 deltagarna hade 31 personer musicerat i någon form när de var yngre. 6 av deltagarna hade föräldrar som inte hade högskoleutbildning och av dem var 4 flickor och 2 pojkar. Av de ungdomar vars ena förälder hade högskoleutbildning uppgick antalet till 14

personer och av dem var 9 pojkar och 5 flickor. Där båda föräldrarna hade högskoleutbildning uppgick antalet till 11, av dem var 5 flickor och 6 pojkar.

Har svarat med flera alternativ

Av de 109 enkätdeltagarna har 8 personer svarat att de gör ett eller flera av de musicerande alternativen, av dem var samtliga flickor. 3 flickor vars föräldrar inte har högskoleutbildning sjöng både i kör eller band samt spelade ett eller flera instrument. Av de 3 flickor vars ena förälder har högskoleutbildning sjöng 2 i kör samtidigt som de spelar ett eller flera instrument. Den tredje flickan sjunger i kör, spelar instrument och skapar musik med hjälp av datorn. Av de ungdomar vars båda föräldrar har högskoleutbildning har 2 flickor svarat med fler alternativ. Båda flickorna skapar musik med datorn, sjunger i kör eller band och spelar ett eller flera musikinstrument på sin fritid.

Skapar musik med hjälp av datorn

Andelen ungdomar som endast skapar musik med datorn uppgick till 9 personer. Av de ungdomar vars föräldrar inte hade högskoleutbildning skapade 2 pojkar musik med datorns hjälp. Ungdomar vars ena förälder hade högskoleutbildning musicerar 5 personer med hjälp av datorn, av dem var 3 pojkar och 2 flickor. Med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick siffran till 3 flickor. Ungdomar vars båda föräldrar har högskoleutbildning skapar 2 personer musik med datorns hjälp. Av dem var samtliga pojkar, med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick siffran till 2 flickor.

Spelar ett eller flera instrument

Av de 109 enkätdeltagarna som spelar ett eller flera instrument uppgick antalet till 16 personer. Av de ungdomar som har föräldrar som inte har högskoleutbildning spelade 2 personer ett eller flera instrument och av dem var 1 pojke och 1 flicka. Räknar man med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick siffran till 4 flickor. Av de ungdomar vars ena förälder hade högskoleutbildning spelar 9 personer ett eller flera instrument, av dem var 3 pojkar och 6 flickor. Räknat med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick antalet till 9 flickor. Av de ungdomar vars båda föräldrar hade högskoleutbildning spelar 5 personer ett eller flera instrument, av dem var samtliga flickor. Räknat med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick siffran till 7 flickor.

Sjunger i kör eller i band

Andelen ungdomar som endast sjunger i kör eller i band uppgick till 4 personer, av dem var samtliga flickor. Räknat med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick antalet till 11 flickor. Av de ungdomar som har föräldrar som inte har högskoleutbildning sjunger 2 flickor i kör. Räknat med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick antalet till 5 flickor. Ungdomar vars ena förälder har högskoleutbildning sjunger en flicka i kör eller band. Räknat med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgår antalet till 3 flickor. Ungdomar vars båda föräldrar har högskoleutbildning sjunger en flicka i kör eller i band. Räknat med de flickor som även gör något av de andra alternativen uppgick antalet till 3 flickor.

Bilaga 4

Varför ungdomar musicerar

Pojkar

- ”Det är roligt.”
- ”Jag tycker det är kul.”
- ”Roligt att skapa sin egen musik.”
- ”Music is my passion.”
- ”Inget att göra.”
- ”Det är kul.”
- ”Jag tycker det är lugnande.”
- ”För att jag tycker om det.”
- ”För att det är roligt.”
- ”För att det är kul.”
- ”Det är kul.”

Flickor

- ”För att det är roligt, jag mår bra av det.”
- ”För att det är kul. Det beskriver och uttrycker känslor. Man känner sig lite mallig när man komponerat något själv.”
- ”För jag blir glad av det! Utan min musik skulle livet vara bra tråkigt.”
- ”Vet inte, det var kul innan men nu gör jag det nog mer av vana.”
- ”Skoj!”
- ”Kul!”
- ”Det är kul.”
- ”Jag tycker att det är roligt att lära mig låtar, plus att jag tycker att det är avslappnande.”
- ”Jag tycker att det är jättekul att sjunga.”
- ”Man mår bra av musik och det är väldigt varierande och roligt.”
- ”Kul.”
- ”Jag gillar att sjunga, jag blir glad.”
- ”För att jag kan få fram olika känslor på detta sätt. Och jag känner mig fri typ, det är underbart att höra på gitarrer.”
- ”Det är roligt att kunna spela.”
- ”För att det är bra att kunna och det är också skitkul.”
- ”För att jag tycker det är kul och det är något som jag kan.”
- ”Tycker om att spela , gillar musik. Roligt.”
- ”För att jag älskar det. Det är det enda jag kan göra ordentligt.”
- ”För att jag älskar musik, att lyssna, sjunga och spela.”
- ”För det är kul.”
- ”Vet inte.”
- ”Det är roligt”
- ”Det är något som jag tycker är otroligt roligt. Avslappnande och ett bra sätt att få ut sina tankar och känslor.”
- ”Jag började spela blockflöjt när jag var liten för att min bror spelade klarinett, men jag ville spela piano, sen dess har jag bara fortsatt. Nu spelar jag elbas också. Jag gillar att spela det är skitkul.”
- ”Stressar mindre när jag får spela.”
- ”Jag känner att jag kan klara vad som helst när jag spelar.”

Hur musicerandet påverkar ungdomarna.

Pojkar

- ”Inte vad jag vet just nu.”
- ”Inte alls.”
- ”Det är lugnande.”
- ”Inte nått speciellt.”
- ”Inte mycket.”
- ”Bättre rytm.”
- ”Det gör mig glad.”
- ”Stressar mindre.”
- ”Jag blir gladare.”
- ”Mycket positivt.”
- ”Bra”

Flickor

- ”Jag blir lugn av det om jag är upprörd. Är jag arg kan jag t ex få ut ilskan av att spela piano.”
- ”Jag har lättare för att koncentrera mig.”
- ”Det gör så jag stressar mindre.”
- ”Jag älskar musik så det gör mig gladare.”
- ”Det påverkar mig positivt.”
- ”Kan påverka i mitt val av gymnasielinje.”
- ”Mycket positivt.”
- ”Lugnande.”
- ”Inte mycket skulle jag tro.”
- ”Jag blir gladare jag älskar musik.”
- ”Positivt eftersom jag blir glad av det.”
- ”Jag sitter inte så mycket framför datorn.”
- ”Vet inte. Får ut mina känslor.”
- ”Jag tror inte det påverkar mig alls.”
- ”Jag stressar ner.”
- ”Jag blir avslappnad.”
- ”Inte så mycket, jag gör det för att det är kul bara.”
- ”Bättre självförtroende, känner att jag kan något.”
- ”Positivt.”
- ”Jag blir glad.”
- ”Jag känner att jag är bra på något.”
- ”Jag blir glad.”
- ”Vet inte.”
- ”Antagligen positivt eftersom jag mår bra av kreativt skapande.”
- ”Det är kul och jag känner mig lättare till mods. Det är lugnande och avkopplande.”
- ”Det får mig att må bra. Jag känner mig lättare till mods.”

